

Parallels in Sefer Bereshit: מעשה אבות סימן לבנים

Parshat Noach: Why Are Chazal So Harsh With Noach?

1. בין נח לאברהם

1. בראשית ו:ח-ט

(ח) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יי"י. (ט) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תְּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלָּךְ נֹחַ. בדורותיו – יש מרבותינו דורסים לשבח: כל שכן חיובו היה בדור לדיקים היה לדיק יותר. ויש דורסים לגנאי: לפי דורו היה לדיק, וחילו היה בדורו של **אברהם** לא היה נחשב כלום. (מדרכ תנחומא, ה') את האלהים התהלך נח – ובאברהם הוא אומר: התהלכתי לפניו (בראשית כ"ד:מ'). **נח היה כריך סעד לסומכו, אבל אברהם מתחזק בצדקו מאליו.** (בראשית רבה ל"ז)

2. בראשית י"א

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וַתִּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יי"י אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שְׁדֵי הַתְּהֵלֶךְ לְפָנַי וְהָיָה תְּמִים.

3. פירוש "דעת מקרא" – עמ' רמ

יחיד הוא נח במקראות, שלא רק הפתוב קורא לו 'איש צדיק, תמים', אלא ה' בכבודו ובצעמו אומר לו בהתגלות השניה אליו: כִּי־אֶתְּךָ רָאִיתִי צַדִּיק (=זכאי) לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה (ו א). נח הוא הראשון בו פרש הפתוב 'מציאת חן': וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה' (ח) ²⁶⁰. ועקרה של מציאת חן זו היא בסוד הנבואה שזכה לה. וכך נעשה נח לאיש סודו של ה', בחינת הפתוב באברהם: 'המכסה אני מאברהם אשר אני עשה'?! (לקמן יח ז); שנוי בעמוס: 'כי לא יעשה אדני אלהים דבר, כי אם-גלה סודו אל-עבדיו הנביאים' (עמ' ג ז); ומש'ש באיוב: 'בסוד אלוה עלי אהלי' (שם כ ט ד). ואכן זכה נח לחמש התגליות ובהן, כפי שזכרנו לעיל, לשבעה מאמרות, והוא עש'אם לצוויים (ו כב; ז ה) ²⁶¹ וק'מם במדקדק.

יתרה מזו. נח זכה שהפתיחות לשתי ההתגליות האחרונות תנסחנה בסגנון, שכיוצא בו מצאנו רק באברהם וביחוד במשה (ומחוץ לתורה רק ביהושע). פונתנו ללשון 'לאמר', בחתום הדבור הפותח את תכן ההתגלות: 'וידבר אלהים אל-נח לאמר' (ח ט); 'ויאמר אלהים אל-נח ואל-בניו אתו לאמר' (ט ח). וכן לקמן באברהם: 'וידבר אתו אלהים לאמר' (א ר) ²⁶². וכל הפתיחות הללו באות בסמוך למצוה. ואכן זכה נח – בדומה לאברהם ולמשה – שתורה ומצוה תנתן על ידיו, וכונתנו לשבע המצוות שנקראות על שם בניו ('שבע מצוות בני נח'), שנתנו לכל באי עולם ²⁶³. ובעלי התוספות כתבו, שגם תורה שבעל-פה נתנה לנח:

11. בין נח למשה

4. בראשית ו:ג

ויאמר יי"י לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה.

5. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט עמוד ב

משה מן התורה מניין? בשגם הוא בשר

בשגם הוא – בשגם בגימטריא כמו משה, וכתיב שם "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", וכך היו ימי חי משה. כלומר עתיד לנח בשגם משה מן הגולדים וכן ימיו.

6. בראשית רבה (וילנא) פרשת נח לו:ג

אמר רבי ברכיה חביב משה מנח, נח משנקרא איש צדיק נקרא איש אדמה, אבל משה משנקרא איש מצרי נקרא איש האלהים

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בפפר. (ו: יד)	ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את היילד ותשם בסוף על שפת היאר. (ג: ב)
ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה. (ז: יב)	ונבא משה בתוך הענן ויעל אל הקר ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה. (כד: יח)
פי לנמים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה. (ז: ד)	וישכן כבוד יי"י על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. (כד: טז)
ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה. (ו: כב)	ותכל כל עבדת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יי"י את משה כן עשו.
ויעש נח ככל אשר צוהו יי"י. (ז: ה)	ויעש נח ככל אשר צוהו יי"י. (ז: ה)
שנים שנים באו אל נח אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח. (ז: ט)	והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יי"י בעדו. (ז: טז)
ונח מצא חן בעיני יי"י. (ו: ח)	ויאמר יי"י אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם. (לג: יז)
בעצם היום הזה בא נח ושם וחס ויפת בני נח ואשת נח ושלושת נשי בניו אתם אל התבה. (ז: יג)	ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יי"י מארץ מצרים. (יב: מא)
וינחם יי"י כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. (ו: ו)	וינחם יי"י על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. (לב: יד)

7. דברים רבה (וילנא) פרשת וזאת הברכה יא:ג

נח אמר למשה אני גדול ממך שניצלתי מדור המבול" א"ל משה "אני נתעליתי יותר ממך : אתה הצלת את עצמך ולא היה בך כח להציל את דורך, אבל אני הצלתי אי"ע והצלתי את דורי כשנתחייבו כליה בעגל!" מנין שנאמר (שמות לב) וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, למה הדבר דומה : לשתי ספינות שהיו בים והיו בתוכן שני קברניטין, א' הציל את עצמו ולא הציל את ספינתו, ואחד הציל אי"ע ואת ספינתו. למי היו מקלסין? לא לאותו שהציל אי"ע ואת ספינתו? כך נח לא הציל אלא אי"ע אבל משה הציל אי"ע ואת דורו! הוי "ואת עלית על כולנה".

8. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית כו:ו

א"ר חנינא בר פפא אפי' נח שנשתייר מהם לא שהיה כדי אלא שצפה הקב"ה שמשה עתיד לעמוד ממנו שנאמר בשגם זה משה דחושבניה דדין הוא חושבניה דדין. רבנן מייתו לה מהכא "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", ומשה חי מאה ועשרים שנה.

9. בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה ל

בדורותיו – רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר בדורותיו היה צדיק, הא אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל לא היה צדיק...

10. מדרש תנחומא (בובר) פרשת נח

ויטע כרם (שם / בראשית ט' כ"/), זה אחד מארבעה בני אדם שהתחילו בארבעה דברים, **נח** התחיל בנטיעה ובשכרות ובארירה ובעבדות... **אברהם** התחיל בזקנה וביסורין ובפונדק ובליגטא... **משה** התחיל בכהונה ובדוכן ובקרבתו ובתורה... **בלעם** התחיל בקובה בקוביא בלודים ובקסמים, הוי נח אחד מארבעה בני אדם שהתחילו ארבעה דברים.

The Ultimate Goal

11. רמב"ן שמות הקדמה

השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר ובמקרי האבות שהם כענין יצירה לזרעם מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לבא להם. ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתיחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר **בפי' ובגאולה ממנו**. ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על פי שכבר נכתב זה בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוחל. והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אף על פי שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקב"ה והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלות אבותם שהיה סוד אלוה עלי אהליהם והם הם המרכבה ואז נחשבו גאולים ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד:

<p>שמות לט: לב וּתְכַלֶּה--כָּל-עֲבֹדַת, מִשְׁכַּן אֱהֱל מוֹעֵד; וַיַּעֲשׂוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל--כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק אֶת-מֹשֶׁה, כִּן עָשׂוּ.</p>	<p>בראשית ב: א וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל-צָבָאָם.</p>
<p>שמות לט: לג וַיִּקַּם אֶת-הַחֹצֵר, סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ, וַיִּתֵּן, אֶת-מִסְדָּ שַׁעַר הַחֹצֵר; וַיִּכְל מֹשֶׁה, אֶת-הַמִּלְאָכָה.</p>	<p>בראשית ב: ב וַיִּכְל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה; וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.</p>
<p>שמות לט: מג וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּלְאָכָה, וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ--כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק, כִּן עָשׂוּ... ...וַיִּבְרָךְ אֹתָם, מֹשֶׁה.</p>	<p>בראשית א: לא וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד בראשית ב: ג וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ: כִּי בּו שָׁבַת מְכַל-מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר-בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.</p>

12. מדרש תנחומא פקודי סימן ב'

א"ר יעקב בר' אסי למה הוא אומר ה' אהבתי מעון ביתך ומקום משכן כבודך בשביל ששקול כנגד בריאת עולם, כיצד **בראשון** כתיב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, וכתיב (תהלים קד) נוטה שמים כיריעה, ובמשכן מה כתיב ועשית יריעות עזים (שמות כו), **בשני** יהי רקיע ואומר בהן הבדלה שנאמר ויהי מבדיל בין מים למים ובמשכן כתיב והבדילה הפרוכת לכם (שם /שמות כ"ו/), **בשלישי** כתיב מים שנאמר יקוו המים ובמשכן כתיב ועשית כיור נחשת וכנו נחשת וגוי ונתת שמה מים (שם /שמות ל/), **ברביעי** ברא מאורות דכתיב יהי מאורות ברקיע השמים ובמשכן כתיב ועשית מנורת זהב (שם /שמות כה/), **בחמישי** ברא עופות שנא' ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף ובמשכן כנגדן לעשות קרבנות כבשים ועופות (ובמשכן והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה) (שם /שמות כ"ה/), **בששי** נברא אדם שנאמר (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו בכבוד יוצרו, ובמשכן כתיב אדם שהוא כהן גדול שנמשח לעבוד ולשמש לפני ה', **בשביעי** ויכולו השמים והארץ ובמשכן כתיב ותכל כל עבודת. בבריאת העולם כתיב ויברך אלהים ובמשכן כתיב ויברך אותם משה, בבריאת העולם כתיב ויכל אלהים ובמשכן כתיב ויהי ביום כלות, בבריאת העולם כתיב ויקדש אותו ובמשכן כתיב וימשח אותו ויקדש אותו, ולמה המשכן שקול כנגד שמים וארץ אלא מה שמים וארץ הם עדים על ישראל דכתיב העידותי בכס היום את השמים ואת הארץ (דברים ל) אף משכן עדות לישראל שנאמר אלה פקודי המשכן משכן העדות.

13. תרגום יונתן בראשית ט:כ

ושרי נח למיהוי גבר פלח בארעא ואשכח גופנא דמושכיה נהרא מן גינוניתא דעדן ונצביה לכרמא וביה ביומא
אנייצת ובשילת עינבין ועצרינון.

[יְחַל לֵחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כֶּרֶם.]